

Effectiveness of Information Literacy Skills Training on Social Intelligence and Self-Efficacy Level in Problem-Solving Skills

Marzieh Yari Zanganeh *

Assistant Professor, Department of
Knowledge and Information Science,
Marvdasht Branch, Islamic Azad University,
Marvdasht, Iran

Abstract

The aim of the present study was to determine the effectiveness of teaching information literacy skills on social intelligence and the level of students' self-efficacy in problem-solving. The current research was of applied type and experimental method with pre-test-post-test with control group (Solomon design). The statistical population of Islamic Azad University master's students in the academic year 2021-2022 and the research sample was determined by 76 people based on the Karjesi and Morgan table, which were classified into four groups of 19 people and randomly divided into two experimental and proof groups of humanities and engineering by random sampling method. To collect information, the Tromso Social Intelligence Questionnaire (2001) and the General Self-Efficacy Questionnaire of Sherer et al. (1982) were used. Its content validity and reliability have been confirmed by Cronbach's alpha of 0.78 and 0.73, respectively. First, a pre-test was performed for all four groups, and then the experimental intervention was performed as an independent variable in 8 sessions and 45 minutes on the experimental groups. After the training, a post-test was taken from all four groups. Analysis of covariance and t-test were used to analyze the data. The findings of the research showed that information literacy skills training has a positive effect in increasing the level of social intelligence in the participants of the experimental groups, also the results of the test showed that information

* Corresponding Author: marzieh.yarizanganeh@iau.ac.ir

How to Cite: Yari Zanganeh, M. (2024). Effectiveness of Information Literacy Skills Training on Social Intelligence and Self-Efficacy Level in Problem Solving Skills. *Journal of Knowledge Retrieval and Semantic Systems*, 11 (39), 179-204. DOI: 10.22054/jks.2023.72091.1561

literacy skills training had a significant effect on students' self-efficacy in the post-exam stage, but there was a difference between the majors in terms of social intelligence and the students' self-efficacy was not observed. The results of the research emphasize the beneficial effect of information literacy skills training in improving the social intelligence and cognitive approach of students in order to increase their level of self-efficacy in problem-solving.

Keywords: Teaching Information Literacy Skills, Social Intelligence, Self-Efficacy Level

1. Introduction

In today's societies, extensive and rapid developments in the world of technology increasingly account for information, which is considered a basic component of socioeconomic, socio-political, and cultural development (Naveed and Aain, 2017). In this vein, the ultimate user has to possess strong information literacy skills in tackling a variety of information options in such a world with superior and complex technology (Becker, 2018).

Self-efficacy is a multidimensional structure that is evaluated at different academic, social and emotional levels. Academic self-efficacy is related to an individual's sense of ability to manage learning activities, master coursework, and meet academic expectations (Morris, 2001). On the other hand, social intelligence is what makes people perform well in the areas of living. Considering the Tromsø Social Intelligence Scale (TSIS), a person with social intelligence should have three capabilities: the ability to understand and predict other people's behavior and feelings and to understand verbal and non-verbal messages in human relationships (social information processing), the ability to involve new social situations and make social adaptations such as active listening, acting assertively, etc. (social skills), and the ability to actively behave according to the situation, time and place (social awareness) (Silvera, Martinussen & Dahl, 2001)

2. Literature Review

Considering the past and present literature review, there is a significant correlation between information literacy and students' self-efficacy (Haghi, 2014, Maghsoodi and Esmaili Shad, 2017) and hence it is concluded that the greater the individual's feeling of competence, the higher perseverance, flexibility and the ability to face challenges in solving information problems in modern life.

Considering the review of literature, many studies have examined the relationship between individual's belief in self-efficacy and information literacy and intelligence, but few studies have examined the effectiveness of teaching information literacy skills in social intelligence and the level of students' self-efficacy in problem-solving with an experimental approach. Therefore, in this research, an attempt was made to explore whether teaching information literacy skills has an effect on social intelligence and the students' level of self-efficacy in solving problems.

3. Methodology

In terms of purpose, the present study was applied and in terms of procedure, it was an experimental study of a correlational nature with an experimental interventional approach (pre-test-post-test design with a control group) based on Solomon's four-group design. This research design consisted of four participating groups, two experimental groups and two control groups.

The statistical population of the research comprised all master's level students of the Islamic Azad University, Marvdasht Branch in the Departments of Humanities and Engineering in the year 2021-2022. Based on the Krejcie and Morgan Table, 76 people were selected as the sample of the study and were then divided into four groups by stratified random sampling method. Afterward, a pre-test was administered to one of the control and experimental groups. To conduct the research, the Tromsø Social Intelligence Scale (TSIS) (2001) and Scherer et al.'s Self-Efficacy Scale (SES) (1982) were used.

In order to determine the effectiveness of information literacy skills, the information literacy skills training package was used which consisted of: skills, including defining information needs, finding information, evaluating information, organizing information, and exchanging (disseminating) information, for which 8 sessions of 45 minutes were scheduled and for each session, a specific topic, goal and working method were determined.

The data extracted from the research instruments were analyzed using SPSS 22. The Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk statistical tests were used to validate the normality of the error distribution, and analysis of covariance (ANCOVA) and independent samples t-test were used to test the research hypotheses.

4. Results

The findings of the research showed that teaching information literacy skills had a positive effect on increasing the level of social intelligence in the

participants of the experimental groups. Also, the results of the test showed that teaching information literacy skills had a significant effect on the students' self-efficacy in solving problems, but there was no difference between the students' fields in the post-test in terms of social intelligence and their self-efficacy in solving problems.

5. Discussion

Based on the results obtained from this study, it can be suggested that teaching information literacy skills can improve the students' performance in problem solving by increasing social intelligence and self-efficacy. Also, high self-efficacy can play a crucial role in the desire for success and a sense of self-worth and self-confidence.

In general, under the influence of individuals' social intelligence, variables such as individuals' competence in information literacy skills can affect their participation in personal and social communication and its quality. Therefore, an effective information literacy training program is needed to increase the students' self-efficacy at all levels of different university disciplines.

6. Conclusion

The research results highlight the beneficial effects of teaching information literacy skills on improving social intelligence and cognitive abilities of students in boosting their level of self-efficacy in problem solving.

اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی در مهارت حل مسئله

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

مرضیه یاری زنگنه *

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله بود. پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با روش آزمایشی با پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه گواه (طرح سولومون) انجام شد. جامعه آماری دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ و نمونه پژوهش بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۷۶ نفر تعیین گردید که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده در چهار گروه ۱۹ نفری و درون‌گروهی تصادفی به دو گروه آزمایشی و گواه علوم انسانی و مهندسی تقسیم شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه هوش اجتماعی ترومسو و پرسش‌نامه خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران استفاده شد؛ که روایی آن از طریق محتوایی و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۸ و ۰/۷۳ مورد تأیید قرار گرفته است. ابتدا برای هر چهار گروه، پیش‌آزمون اجرا و سپس، مداخله آزمایشی به‌عنوان متغیر مستقل در ۸ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای، روی گروه‌های آزمایش اجرا گردید. پس از پایان آموزش، از هر چهار گروه پس‌آزمون گرفته شد. جهت تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل کوواریانس و تی استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در افزایش میزان هوش اجتماعی در شرکت‌کنندگان گروه‌های آزمایش اثربخشی مثبت دارد، همچنین نتایج آزمون نشان داد آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله در مرحله پس‌آزمون تأثیر معناداری داشته است، ولی تفاوتی بین رشته‌ها از نظر هوش اجتماعی و خودکارآمدی دانشجویان مشاهده نشد. نتایج پژوهش بر اثر سودمند آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در بهبود هوش اجتماعی و رویکرد شناختی دانشجویان در جهت افزایش سطح خودکارآمدی آن‌ها در حل مسئله، تأکید دارد.

کلیدواژه‌ها: آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی، هوش اجتماعی، سطح خودکارآمدی

مقدمه

تحولات بسیار گسترده و سریع در دنیای فناوری موجب شده، اطلاعات به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان یک مؤلفه اساسی توسعه اجتماعی-اقتصادی، اجتماعی-سیاسی و فرهنگی در جوامع امروزی در نظر گرفته شود (Naveed & Ain, 2017). در این دنیای با فناوری برتر و پیچیده، کاربر نهایی در رویارویی با گزینه‌های اطلاعاتی فراوان باید دارای مهارت‌های سواد اطلاعاتی قوی باشد (Becker, 2018). سواد اطلاعاتی توانایی مکان‌یابی و استفاده از منابع اطلاعاتی مختلف به‌منظور حل یک مسئله است (هوشنگ نژاد و همکاران، ۱۳۹۷).

در مفهومی گسترده‌تر سواد اطلاعاتی توانایی تشخیص زمان موردنیاز اطلاعات و سپس شروع استراتژی‌های جستجو طراحی شده برای مکان‌یابی اطلاعات موردنیاز همچنین شامل ارزیابی، ترکیب و استفاده مناسب، اخلاقی و قانونی از اطلاعات پس از دسترسی به آن از هر رسانه، اعم از الکترونیکی یا چاپی را نیز در برمی‌گیرد. این منابع همچنین برقراری ارتباط و اشتراک‌گذاری نتایج تلاش‌های حل مشکل اطلاعاتی به‌طور دقیق و خلاقانه در طیف وسیعی از قالب‌های اطلاعاتی و ارزیابی اینکه محصول نهایی چقدر مشکل اطلاعاتی را حل کرده است و اقدامات انجام‌شده برای رسیدن به نتیجه مطلوب چقدر مناسب و کارآمد است را نیز شامل می‌شود. افراد باسواد، استراتژی‌هایی برای به‌روزرسانی دانش تولیدشده توسط خود ابداع می‌کنند و اصول آزادی فکری و دسترسی عادلانه به اطلاعات را به رسمیت می‌شناسند (انجمن کتابداران مدارس آمریکا^۱ و انجمن ارتباطات و فناوری آموزشی^۲، ۱۹۹۸؛ انجمن دانشکده‌ها و کتابخانه‌های پژوهشی^۳، ۲۰۰۰).

اهمیت دانش سواد اطلاعاتی در آگاهی از نیاز برای اطلاعات، توانایی کسب و ارزیابی آن و توانایی استفاده مؤثر از آن است (Singh & Joshi, 2019). افراد دارای سواد اطلاعاتی مادام‌العمر آماده یادگیری هستند (Mann, 2018). دستیابی به مهارت‌های سواد اطلاعاتی با برخی از چالش‌ها برای افراد مرتبط است (Bury, 2016; Kavulya, 2003). برای اینکه افراد در سواد اطلاعاتی کارآمد باشند، نیاز به سطحی از اعتماد به توانایی‌های خود دارند (Michalak et al., 2017). خودکارآمدی باوری است که شخص به قابلیت‌های خود برای سازمان‌دهی و اجرای اقدامات لازم در موقعیت‌های پیش‌رو دارد. این قابلیت می‌تواند عامل تعیین‌کننده طرز فکر، نحوه رفتار و احساسات مردم باشد (Bandura, 1997).

^۱. American Association of School Librarians

^۲. Educational Communication and Technology Association

^۳. Association of Faculties and Research Libraries

خودکارآمدی یک سازه چندبعدی است و در زمینه‌های مختلف خودکارآمدی تحصیلی، اجتماعی و هیجانی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. خودکارآمدی تحصیلی با احساس توانایی فرد در مدیریت فعالیت‌های یادگیری، تسلط بر موضوعات درسی و برآورده کردن انتظارات تحصیلی مرتبط است (Muriss, 2001). حس قوی خودکارآمدی اجتماعی باعث ایجاد ارتباطات مثبت و عدم خودکارآمدی اجتماعی فرد را به کناره‌گیری و انزوا سوق می‌دهد (Bandura et al., 1999). باورهای خودکارآمدی تعیین می‌کند که افراد چقدر استقامت خواهند داشت و در مواجهه با مشکلات چقدر تاب‌آور خواهند بود و چقدر تلاش می‌کنند تا فعالیت خود را صرف کنند. افرادی که دارای ادراک خودکارآمدی بالا هستند، انتظار دارند که در یک فعالیت موفق شوند و تا زمانی که آن فعالیت به پایان برسد، استقامت کنند. برعکس، افراد با ادراک کم کارایی، شکست را پیش‌بینی می‌کنند و کمتر به انجام فعالیت‌های چالش‌برانگیز ادامه می‌دهند. هرچه احساس کارآمدی بالاتر باشد، تلاش، پشتکار و انعطاف‌پذیری بیشتر است (Kear, 2000; Pajares, 2002). بنابراین آنچه گفته شد می‌توان چنین استنباط کرد که خودکارآمدی، قضاوت شخصی فرد در مورد توانایی خود برای انجام یک کار و موفقیت است؛ بنابراین، خودکارآمدی سواد اطلاعاتی را می‌توان به‌عنوان قضاوت شخصی فرد در مورد توانایی خود برای دسترسی به اطلاعات، ارزیابی و استفاده مؤثر از اطلاعات تعریف کرد (Zimmerman, 1995) و هوش اجتماعی توانایی تجزیه و تحلیل موقعیت‌های مختلف و حل درست مسئله را برای وی مهیا خواهد کرد.

دو عامل مهم برای حل مسئله اطلاعاتی، یادگیری خودتنظیمی و یادگیری مادام‌العمر هستند. باندورا تأکید می‌کند که افرادی که احساس قوی خودکارآمدی دارند، زمانی که مجبورند بر ابتکار خود تکیه کنند، به‌خوبی مجهز هستند تا خودشان را آموزش دهند (Bandura, 1986). به همین دلیل است که درک خودکارآمدی قوی برای سواد اطلاعاتی به یک ضرورت برای انجام یادگیری مادام‌العمر تبدیل می‌شود. خودکارآمدی یک مفهوم کلیدی در نظریه شناختی - اجتماعی باندورا است و به‌عنوان مکانیسم مرکزی ادراک از خود، تأثیرگذار بر فرایندهای تفکر، سطح انگیزه، حالت عاطفی و اعمال در نظر گرفته می‌شود (Shalom-Aseraf, 2013).

از سوی دیگر هوش اجتماعی همان چیزی است که افراد را وادار می‌کند که در عرصه زندگی به‌خوبی عمل کنند و این‌طور می‌توان نتیجه گرفت که در میان همه هوش‌های گفته‌شده، هوش اجتماعی مهم‌تر است، چراکه ما به‌طور جمعی زندگی می‌کنیم و موفقیت فردی، منوط به موفقیت در ارتباط با دیگران است (حسینی، ۱۳۸۶). بدین منظور فرد دارای هوش اجتماعی بر اساس مقیاس هوش اجتماعی ترمسور^۱، باید سه قابلیت توانایی درک و فهم، پیش‌بینی رفتار و احساسات دیگران؛ و توانایی فهم پیام‌های کلامی و غیرکلامی در روابط انسانی (پردازش اطلاعات اجتماعی)، توانایی وارد شدن در موقعیت‌های اجتماعی جدید و سازگاری اجتماعی مانند گوش دادن فعال، عمل کردن جسورانه و... (مهارت‌های اجتماعی)؛ و توانایی فعالانه رفتار کردن مطابق با موقعیت، زمان و مکان (آگاهی اجتماعی) را داشته باشد (Silvera et al., 2001).

---

¹. Tromsø Social Intelligence Scale (TSIS)

اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی در ...؛ یاری زنگنه | ۱۸۷

در خصوص بررسی پیشینه‌های پژوهش، نتایج کاوش در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی مشخص نمود که اغلب پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه سواد اطلاعاتی بیشتر با تأکید بر ضرورت مهارت‌های سواد اطلاعاتی کاربران و قابلیت‌ها و مؤلفه‌های آن و توانایی و ارزیابی استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی در کتابخانه‌ها و اینترنت و... نظیر مطالعات علیزاده (۱۳۹۲)؛ مظفری رمچاهی (۱۳۹۲)؛ روحانی (۱۳۹۳)؛ حبیبی و خدایاری شوطی (۱۳۹۴)؛ اسماعیل‌زاده و حسن‌زاده (۱۳۹۶) با رویکرد توصیفی - پیمایشی انجام شده است. نتایج بررسی یافته‌های مطالعات گذشته در ارتباط با متغیرهای پژوهش حاضر نشان می‌دهد که بین سواد اطلاعاتی و رابطه آن با خودکارآمدی دانشجویان همبستگی معنی‌داری وجود دارد (حقی، ۱۳۹۳؛ مقصودی و اسماعیلی شاد، ۱۳۹۶) و چنین استنباط می‌شود که هر چه احساس کارآمدی فرد در توانایی‌های خود بیشتر باشد، پشتکار، انعطاف‌پذیری و توانایی مقابله با چالش‌ها در حل مشکلات اطلاعاتی در زندگی مدرن بالاتر است (Adalier & Kiliç-Çakmak, 2010; Ata & Baran, 2011; Serin, 2012). قربان او غلو و همکاران^۱ (۲۰۰۶) براین باورند که دستیابی به یک احساس بالای باورهای خودکارآمدی به‌اندازه داشتن مهارت‌های سواد اطلاعاتی مهم است. بررسی مطالعات مشخص کرد که پژوهش‌های زیادی به بررسی رابطه بین باور خودکارآمدی فرد و سواد اطلاعاتی و هوش صورت گرفته است اما کمتر پژوهشی به بررسی اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله با رویکرد آزمایشی پرداخته است؛ بنابراین با عنایت به اهمیتی که مقوله اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی و نقشی که در هوش اجتماعی و افزایش خودکارآمدی دانشجویان دارد در این پژوهش سعی شده است تا به این پرسش پاسخ داده شود که آیا آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله تأثیر دارد؟

با توجه به آنچه در مورد اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی، هوش اجتماعی، سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله و ارتباط آن‌ها با هم مطرح شد فرضیه‌های پژوهش به شکل زیر مطرح می‌شود:

---

¹. Kurbanoglu et al.

۱. آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی دانشجویان در حل مسئله تأثیر دارد.
۲. آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله تأثیر دارد.
۳. بین رشته تحصیلی و اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله رابطه وجود دارد

پیشینه پژوهش

بررسی تأثیر سواد اطلاعاتی اینترنت بر رشد مهارت‌های حل مسئله دانشجویان در مطالعه راستگو و همکاران (۱۳۸۹) حاکی از آن است که بین گروه آزمایش و کنترل از نظر مؤلفه‌های حل مسئله (اعتماد به نفس در حل مسئله، استقبال یا اجتناب از فعالیت‌های حل مسئله، کنترل رفتار و هیجانات خود حین حل مسئله و حل مسئله به‌طور کلی) تفاوت معنی‌داری وجود دارد و گروه آزمایش عملکرد بهتری از نظر مؤلفه‌های حل مسئله نشان دادند.

نتایج پژوهش قشمی و نصیری (۱۴۰۰)، نشان داد بین مهارت‌های ارتباطی با خودکارآمدی کارآفرینانه دانشجویان با نقش میانجی سواد اطلاعاتی رابطه وجود دارد. در یافته‌های پژوهش بابایی پرشه و مصدقی نیک (۱۴۰۱) بیان شده است که بین سواد اطلاعاتی معلمان با خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، باورهای هوشی در رابطه سواد اطلاعاتی و مهارت‌های ارتباطی معلمان با خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان نقش دارد. در پژوهش تقوایی یزدی و حسینی طبقه‌هی (۱۴۰۱) یافته‌ها بیانگر این است که هوش اجتماعی به‌عنوان مهارت‌های تعامل موفق و خودکارآمدی خلاق به‌عنوان باور به قابلیت‌ها و توانایی‌های خود نقش مهمی در تنظیم هیجان دارد.

یافته‌های پژوهش قادری (۱۴۰۱) اثربخشی آموزش هوش اجتماعی بر خودکارآمدی اجتماعی، اضطراب ناشی از کرونا و کمال‌گرایی دانش آموزان را خاطر نشان می‌سازد.

مطالعه لئو^۱ (۲۰۲۳) در بررسی انگیزه، خودکارآمدی و درک دانشجویان تحصیلات تکمیلی از دوره‌های سواد اطلاعاتی در یک دانشگاه تحقیقاتی چینی نشان داد که دانشجویان تحصیلات تکمیلی سطوح بالایی از انگیزه درونی و خودکارآمدی را نسبت به گذراندن دوره‌های سواد

^۱. Liu, Q.

اطلاعاتی از خود بروز داده‌اند. آن‌ها از اهمیت این دوره‌ها در فعالیت‌های آتی دانشگاهی خود آگاه بودند. از نظر شیوه برگزاری دوره، اکثر شرکت‌کنندگان ترکیبی از سخنرانی‌ها و فعالیت‌های گروهی را به یادگیری آنلاین ترجیح دادند. همچنین بین شرکت‌کنندگان توافق وجود داشت که تمرکز دوره‌ها باید فراتر از مهارت‌های جستجوی اطلاعات اولیه باشد و شامل آموزش در راهبردهای یادگیری و خودکارآمدی و حل مسئله باشد.

نتایج پژوهش سوگیارتی و سودیبیو^۱ (۲۰۲۳)، در ارزیابی رابطه بین سواد اطلاعاتی در محیط دیجیتال، خودکارآمدی، رهبری خدمتگزار و عملکرد مدیریتی نشان می‌دهد که بین عملکرد مدیریتی و سواد اطلاعاتی در محیط دیجیتال، بین خودکارآمدی و عملکرد مدیریتی، بین رهبری خدمتگزار و عملکرد مدیریتی همبستگی مثبت وجود دارد.

یافته‌های اوسای^۲ (۲۰۲۲)، در بررسی رابطه بین تاب‌آوری تحصیلی و خودکارآمدی سواد اطلاعاتی در میان کتابداران سال آخر خدمت در دانشگاه منتخب نیجریه مشخص کرد، بین تاب‌آوری تحصیلی و خودکارآمدی سواد اطلاعاتی رابطه مثبت متوسطی وجود دارد. یافته‌ها همچنین نشان داد که تاب‌آوری تحصیلی کتابداران، پیش‌بینی‌کننده خودکارآمدی سواد اطلاعاتی آن‌ها صرف‌نظر از جنسیت و سن است. در مطالعه چای ست^۳ (۲۰۱۹) سواد دیجیتالی با هوش اجتماعی رابطه معناداری ندارد. باین‌حال، سواد دیجیتال ارتباط مثبتی با فرآیند اطلاعات اجتماعی دارد. در مطالعه هارونی و گازیت^۴ (۲۰۱۸) ویژگی‌های شخصیتی هوش، تجربه، تهدید و چالش و انگیزه، خودکارآمدی سواد اطلاعاتی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کنند. در پژوهش اویغان^۵ (۲۰۱۸) دانشجویان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی از سطح بالایی از مهارت‌های سواد اطلاعاتی برای تبادل اطلاعات با همکاران برخوردارند و نگرش آن‌ها نقش مهمی در تشویق به کسب مهارت‌های سواد اطلاعاتی دارد. نتایج مطالعه پیترمنسی و سبجن^۶ (۲۰۱۷) مشخص نمود سطح مهارت و کارآمدی کارشناسان بعد از اجرای برنامه سواد اطلاعاتی بالاتر رفته است. بهترین نتیجه در جستجوی اطلاعات و بدترین نتایج در ارزیابی کیفیت منابع به دست آمد.

1. Sugiyarti & Sudibyo

2. OSSAI

3. Chaiyaset, P.

4. Aharony & Gazit

5. Oyighan, D.

6. Petermanec & Šebjan

کشاورز و همکاران (۲۰۱۶) در بررسی رابطه احتمالی موجود بین احساس خودکارآمدی و موفقیت در جستجوی اطلاعات دریافتند هرچه دانشجویان خودکارآمدی بیشتری داشته باشند، موفقیت بیشتری در جستجوی اطلاعات می‌توان از آن‌ها انتظار داشت.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت و روش تجربی از نوع همبستگی است با رویکرد آزمایشی از نوع مداخله‌ای و تجربی (طرح پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه گواه) و به روش طرح چهار گروهی سولومون^۱ بود. این طرح از چهار گروه آزمودنی، دو گروه آزمایش و دو گروه کنترل تشکیل شد. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت در گروه علوم انسانی و مهندسی در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ هستند. در این پژوهش بر اساس جدول کرجسی و مورگان^۲ ۷۶ نفر نمونه تعیین و نمونه‌ها به روش تصادفی طبقه‌ای به چهار گروه تقسیم شدند دو گروه برای آزمایش (تعداد=۳۸) و دو گروه برای گواه (تعداد=۳۸) در نظر گرفته شدند. سپس در یکی از گروه‌های آزمایش و گواه پیش‌آزمون برگزار شد.

ابزار سنجش، پرسشنامه هوش اجتماعی ترومسو (۲۰۰۱) توسط سیلورا، مارتین یوسن و داهل^۳ در سال ۲۰۰۱ ساخته شده و دارای ۲۱ سؤال بوده و هدف آن سنجش هوش اجتماعی افراد و خرده مقیاس‌های آن است. پرسشنامه دارای سه بعد پردازش اطلاعات اجتماعی (SIP)، سؤالات ۸-۱، بعد آگاهی اجتماعی (SA)، سؤالات ۱۵-۹ و بعد مهارت‌های اجتماعی (SS)، سؤالات ۲۱-۱۶ است. طیف پاسخگویی آن از نوع لیکرت بوده است. در این پژوهش پس از تأیید روایی صوری مقیاس، جهت سنجش پایایی مقدار آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس پردازش اطلاعات اجتماعی ۰/۷۱ برای خرده مقیاس آگاهی اجتماعی ۰/۶۸ و برای خرده مقیاس مهارت‌های اجتماعی ۰/۷۶ به دست آمد.

پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران^۴ (۱۹۸۲) سه جنبه از رفتار شامل میل به آغازگری رفتار، میل به گسترش تلاش برای کامل کردن تکلیف و متفاوت در رویارویی با موانع را اندازه‌گیری

1. Solomon

2. Krejcie & Morgan

3. Silvera et al.

4. Sherer et al.

اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی در ...؛ یاری زنگنه | ۱۹۱

می‌کند. دارای ۱۷ گویه است که پاسخگو بر اساس مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) پاسخ می‌دهد. نمرات بالا نشان‌دهنده احساس خودکارآمدی بالا در فرد است. در پژوهش حاضر روایی ابزار به صورت صوری و پایایی نمره کل خودکارآمدی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۷۸ به دست آمد.

به منظور مشخص نمودن میزان اثربخشی مهارت‌های سواد اطلاعاتی، از بسته آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی که بر اساس مدل استاندارد سواد اطلاعاتی یزدانی (۱۳۹۱) طراحی شده، استفاده گردید. مهارت‌ها، شامل تعریف نیاز اطلاعاتی، یافتن اطلاعات، ارزشیابی اطلاعات، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل (اشاعه) اطلاعات بود که برای آموزش آن‌ها ۸ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای برنامه‌ریزی شده و برای هر جلسه موضوع، هدف و روش کار خاصی تعیین گردید. ساختار عمومی مداخله آموزشی در تمام جلسات یکسان و در هر جلسه ابتدا ضمن خوش آمدگویی، رفع اشکال و پاسخ به سؤالات مطرح شده از طرف مشارکت‌کنندگان به بررسی تکالیف هفته گذشته پرداخته می‌شد و سپس بر مبنای مبحث آن جلسه، سؤال‌هایی برای بحث مطرح و در آخر تکالیفی برای هفته بعد داده شد.

شرکت‌کنندگان دو گروه آزمایشی در جلسات آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی به مدت ۸ جلسه شرکت کردند و دو گروه به‌عنوان گروه گواه هیچ آموزشی را دریافت نکردند. در این جلسات بعد از معارفه اعضای گروه با یکدیگر و آشنایی با ساختار کلی جلسه‌ها و اجرای پیش‌آزمون دانشجویان با مفهوم مهارت‌های سواد اطلاعاتی، معرفی مؤلفه‌های آن، (مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات، نیاز اطلاعاتی، سازمان‌دهی اطلاعات و تبادل اطلاعات) آشنا می‌شدند و در جلسه پایانی جمع‌بندی مطالب و پاسخ‌گویی به سؤال‌ها و تقدیر و تشکر از دانشجویان و انجام پس‌آزمون صورت می‌گرفت. سپس از همه گروه‌های چهارگانه آزمون به عمل آمد.

تجزیه و تحلیل داده‌های استخراج شده از ابزارهای پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ صورت گرفت. برای اعتبار مدل آماری نرمال بودن توزیع خطا از آزمون آماری کلموگروف-اسمیرنوف^۱ و شاپیرو ویلک^۲ و برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از تحلیل کوواریانس و آزمون t استفاده شد.

یافته‌ها

^۱. Kolmogorov-Smirnov

^۲. Shapir & Wilk

لازم به ذکر است که قبل از انجام هرگونه استنباط آماری در مورد اثرها، اعتبار مدل آماری نرمال بودن توزیع خطا با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف و شاپیرو-ویلک (جدول ۱) مورد بررسی قرار گرفته است. همه خرده مؤلفه‌های هوش اجتماعی و خودکارآمدی از توزیع نرمال پیروی می‌کنند (مقدار معناداری آزمون‌های نرمال بودن، بیشتر از سطح معناداری ۰/۰۵).

جدول ۱. نرمال بودن داده‌های تحلیل کوواریانس

آزمون شاپیرو-ویلک			آزمون کلموگروف-اسمیرنوف			
مقدار	درجه	آماره	مقدار	درجه	آماره	
ی	آزادی	آزمون	ی	آزادی	آزمون	
۰/۴۶	۳۸	۰/۹۸	۰/۲۴	۳۸	۰/۱۲	پیش آزمون هوش اجتماعی
۰/۴۸		۰/۹۹	۰/۲۲		۰/۰۹	پس آزمون هوش اجتماعی
۰/۲۳		۰/۹۷	۰/۱۸		۰/۱۵	پیش آزمون خودکارآمدی
۰/۹۸		۰/۹۹	۰/۲۲		۰/۰۹	پس آزمون خودکارآمدی

فرضیه اول پژوهش: آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی دانشجویان در حل مسئله تأثیر دارد.

جدول ۲. نتایج تحلیل کوواریانس آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی دانشجویان

منبع تغییرات	مجموع	درجه	میانگین	آماره	P	مجذور	توان
مجذورات	مجذورات	آزادی	مجذورات	آزمون		اتا	آزمون
اثر	۳۵/۴۹۰	۱	۳۵/۴۹۰	۰/۱۷	۰/۶۷	۰/۰۰۷	۰/۰۸۲
پیش آزمون							
اثر متغیر	۵۲۴/۷۹۳	۱	۵۲۴/۷۹۳	۴/۳۶	۰/۰۴۵	۰/۱۳۶	۰/۵۲۴
مستقل							

اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی در ...؛ یاری زنگنه | ۱۹۳

همان‌گونه که در جدول فوق مشاهده می‌گردد مقدار آماره آزمون (میزان هوش اجتماعی) برابر با $F=4/36$ گردیده است؛ بنابراین، بین میزان هوش اجتماعی در دو گروه کنترل و آزمایش در مرحله پس‌آزمون پس از حذف تأثیر پیش‌آزمون تفاوت معنادار وجود دارد و آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی در مرحله پس‌آزمون تأثیر معناداری داشته است. همچنین ضریب اتا برابر با $0/136$ است یعنی حدود چهارده درصد از تفاوت‌های مشاهده‌شده در میزان هوش اجتماعی در مرحله پس‌آزمون مربوط به تأثیر آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی معنادار بوده است.

فرضیه دوم پژوهش: آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله تأثیر دارد.

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر سطح خودکارآمدی

دانشجویان

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره آزمون	P	مجذور اتا	توان آزمون
اثر پیش‌آزمون	۳۱/۰۵۳	۱	۳۱/۰۵۳	۰/۲۰۷	۰/۹۳۶	۰/۰۰۵	۰/۰۵۱
اثر متغیر مستقل	۵۱۰/۷۵۵	۱	۵۱۰/۷۵۵	۳/۵۲۲	۰/۰۳۲	۰/۱۱۰	۰/۴۸۵

همان‌گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌گردد مقدار آماره آزمون (سطح خودکارآمدی) برابر با $F=3/52$ گردیده است بنابراین بین سطح خودکارآمدی در دو گروه کنترل و آزمایش در مرحله پس‌آزمون پس از حذف تأثیر پیش‌آزمون تفاوت معنادار مشاهده‌شده و آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر سطح خودکارآمدی در مرحله پس‌آزمون تأثیر معناداری داشته است ($p=0/032$). مقایسه نتایج حاصل از یافته‌های جدول شماره ۳ و مقایسه مقادیر مجذور اتا، نشانگر این است که در اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در مرحله پس‌آزمون بر خودکارآمدی دانشجویان تأثیر معناداری داشته است.

فرضیه سوم پژوهش: بین رشته تحصیلی و اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله رابطه وجود دارد.

با یادآوری این مطلب که آزمودنی‌های گروه کنترل که تنها پس‌آزمون برای آن‌ها اجرا شده است (گروه تکی)، رشته مهندسی و آزمودنی‌های گروه آزمایش (گروه تکی)، رشته علوم انسانی بوده‌اند، برای مقایسه اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله، میانگین نمره‌های پس‌آزمون گروه آزمایش و گواه (گروه‌های تکی)، با آزمون t ، آزمون شده‌اند.

جدول ۴. نتایج آزمون t مستقل اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و

خودکارآمدی دانشجویان

متغیر	گروه	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	معناداری
هوش اجتماعی	پس‌آزمون گواه (تکی)	۸۲/۱۷	۲۰/۱۰	-۰/۹۲	۳۶	۰/۳۶
	پس‌آزمون آزمایش (تکی)	۸۷/۴۱	۹/۶۰			
خودکارآمدی	پس‌آزمون گواه (تکی)	۷۶/۸۲	۱۴/۰۵	-۰/۷۱	۳۶	۰/۴۸
	پس‌آزمون آزمایش (تکی)	۷۹/۹۴	۱۰/۳۸			

بر اساس داده‌های به‌دست آمده از جدول ۴، برای متغیر هوش اجتماعی از آنجا که سطح معناداری به‌دست آمده (۰/۳۶) از سطح معناداری ۰/۰۵ بزرگ‌تر (۰/۳۶ > ۰/۰۵) است، بنابراین با ۹۵٪ اطمینان با درجه آزادی ۳۶ ($df=38-2$) فرض صفر تأیید می‌شود و نتیجه گرفته می‌شود که از نظر تفاوت‌های به‌دست آمده بین میانگین‌ها در میزان هوش اجتماعی تفاوتی بین رشته‌ها وجود ندارد. بر اساس داده‌های همین جدول برای خودکارآمدی از آنجا که سطح معناداری به‌دست آمده (۰/۴۸) از سطح معناداری ۰/۰۵ بزرگ‌تر (۰/۴۶ > ۰/۰۵) است، بنابراین با ۹۵٪ اطمینان با درجه آزادی ۳۶ ($df=38-2$) فرض صفر تأیید می‌شود و نتیجه گرفته می‌شود که از نظر تفاوت‌های به‌دست آمده بین میانگین‌ها در خودکارآمدی دانشجویان تفاوتی بین رشته‌ها وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

یک برنامه آموزشی اثربخش سواد اطلاعاتی می‌تواند زیرساخت و بنیان مناسبی را برای رشد هوش اجتماعی و خودکارآمدی دانشجویان در یادگیری و پژوهش مستقل و تبدیل

آن‌ها به یادگیرندگان مادام‌العمر فراهم آورد که باعث ایجاد تعادل بین توانایی‌های اطلاع‌یابی و مهارت‌های ارتباطی با دیگران، احساس ارزشمندی و باور به توانایی خود برای انجام رفتارهای موفقیت‌آمیز در بین دانشجویان خواهد شد. بنابر اهمیت و ضرورت این مسئله، پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله انجام شد.

نتایج فرضیه اول این پژوهش نشان داد که آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی تأثیر دارد. نتایج آزمون نشان داد حدود ۱۴ درصد از تفاوت‌های مشاهده‌شده در میزان هوش اجتماعی در مرحله پس‌آزمون مربوط به تأثیر آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بوده است؛ و فرضیه پژوهش تأیید می‌گردد، این یافته با نتایج پژوهش‌های پیشین نظیر بابایی پرشه و مصدقی نیک (۱۴۰۱)؛ هارونی و گازیت (۲۰۱۸) همسو و با یافته‌های مطالعه چای ست (۲۰۱۹) نا همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت بین آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی و هوش اجتماعی رابطه وجود دارد و آموزش این مهارت‌ها رشد هوش اجتماعی را برای دانشجویان به دنبال دارد، سازمان‌دهی گروه، ارائه راه‌حل، ارتباط فردی و تجزیه و تحلیل اجتماعی عوامل ضروری برای موفقیت‌های اجتماعی هستند. به عبارت دیگر، افرادی که از هوش اجتماعی خوبی برخوردارند به آسانی با دیگران رابطه برقرار می‌کنند، احساسات و واکنش‌های مردم را به خوبی پیش‌بینی می‌کنند و به آن جهت می‌دهند و مشاجرات را حل و فصل می‌کنند (Gardner, 1983). هوش یا توانایی شناختی عمومی، مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده موفقیت تحصیلی دانشجویان در نظر گرفته می‌شود (Mayer, 2011). برخی استدلال می‌کنند که جستجو و یافتن اطلاعات که یکی از گام‌های آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی است تا حدودی به همان مجموعه مهارت‌هایی نیاز دارد که با آزمون‌های هوش رایج اندازه‌گیری می‌شوند، مانند مهارت‌های تحلیلی (Lenox & Walker, 1993) و مهارت‌های حل مسئله (Andretta, 2005). هوش اجتماعی در درک و فهم احساسات دیگران و همچنین فهم پیام‌ها، تنظیم عواطف و آگاهی نسبت به ارتباط فرد را یاری می‌کند، لذا این امر منجر به شناخت واقعیات امور خواهد شد و زمینه را برای بروز عملکرد صحیح و مطلوب در ارتباطات اجتماعی فراهم می‌کند. (کرنیس و همکاران، ۲۰۰۰).

افرادی که هوش اجتماعی بالایی دارند در موقعیت‌های حساس و بحرانی احساس کارآمدی بیشتر و بهتری دارند چون تعادل بین احساس و استدلال عقلی را تشخیص می‌دهند. این توانایی فرد را قادر به سازگاری و چالش در زندگی می‌کند. از سوی دیگر هوش اجتماعی را می‌توان قابلیت درک بالا در به کارگیری عواطف و دانش برای تصمیم‌گیری در نظر گرفت (Yousuf & Ahmad, 2007).

نتایج فرضیه دوم این پژوهش نشان داد که آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله تأثیر دارد و فرضیه پژوهش تأیید می‌گردد. نتایج پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های بابایی پرشه و مصدقی نیک (۱۴۰۱)؛ حقی (۱۳۹۳)؛ مقصودی و اسماعیلی شاد (۱۳۹۶)؛ راستگو و همکاران (۱۳۸۹)؛ قشمی و نصیری (۱۴۰۰)؛ اوسای (۲۰۲۲)؛ لئو (۲۰۲۳) و سوگیارتی و سودیو (۲۰۲۳) همسو است. در تبیین این یافته و بر اساس نظریه باندورا (۱۹۷۷) موفقیت تنها بر اساس داشتن مهارت‌های لازم در آموزش نیست، بلکه نیازمند اعتماد به نفس برای استفاده مؤثر از این مهارت‌ها است. به عبارت دیگر، یادگیری برخی مهارت‌ها به تنهایی کافی نیست، افراد باید به مهارت‌هایی که می‌آموزند نیز اعتماد داشته باشند. از این رو، افراد جوامع امروزی علاوه بر برخورداری از مهارت‌های سواد اطلاعاتی، باید در استفاده از این مهارت‌ها نیز احساس شایستگی و اطمینان داشته باشند؛ بنابراین، دستیابی به احساس بالای باورهای خودکارآمدی به اندازه داشتن مهارت‌های سواد اطلاعاتی مهم است. از این رو خودکارآمدی به باور به توانایی فرد برای انجام موفقیت‌آمیز یک رفتار یا وظیفه خاص اشاره دارد (Cassidy & Eachus, 1998). در این صورت فرد با سواد اطلاعاتی مجهز به باورهای خودکارآمدی و احساس موفقیت همواره در خود احساس ارزشمندی و توانمندی می‌کند، برای مشارکت در ارتباطات میان فردی تمایل بیشتری دارند و در برخورد با دیگران بازخورد مثبت می‌گیرند. آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی می‌تواند با تمایل دانشجویان به یادگیری چیزهای نوآورانه برای رضایت و لذت مرتبط باشد و انتظار می‌رود دانشجویان با باورهای خودکارآمدی بالا، فعال‌تر و مایل به یادگیری بیشتر باشند (Ross et al., 2016)؛ بنابراین، سواد اطلاعاتی برای خودکارآمدی نقش اساسی در حل مسئله اطلاعات و توسعه یادگیری مادام‌العمر، به ویژه در یک محیط اطلاعاتی دیجیتال پیچیده و همیشه در حال تغییر دارد. خودکارآمدی و مهارت‌های سواد

اثر بخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی در ...؛ یاری زنگنه | ۱۹۷

اطلاعاتی برای دانشجویان در چنین محیط پر از مشکلات ضروری است؛ زیرا آن‌ها باید یادگیرندگان مستقل و خودتنظیم شوند (Carr & Johnson, 2013).

نتایج آزمون فرضیه سوم در بررسی رابطه بین رشته تحصیلی و اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر میزان هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی دانشجویان در حل مسئله نشان داد از نظر تفاوت‌های به‌دست‌آمده بین میانگین‌ها در هوش اجتماعی و خودکارآمدی دانشجویان تفاوتی بین رشته‌ها وجود ندارد؛ بنابراین، فرضیه پژوهش مورد تأیید قرار نگرفت. این یافته با نتایج پژوهش حقی (۱۳۹۳) که نشان داده بود دانشجویان گروه علوم انسانی نسبت به گروه مهندسی و علوم پایه دارای بیشترین سطح سواد اطلاعاتی و خودکارآمدی هستند، ناهم‌سو است.

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی بود که در پژوهش‌های بعدی در این زمینه باید در نظر گرفته شود، به طوری که نمونه مورد بررسی محدود به دانشجویان کارشناسی ارشد در رشته علوم انسانی و مهندسی بود، از این رو تعمیم نتایج به دانشجویان سایر مقاطع و رشته‌های دیگر باید با احتیاط صورت گیرد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر در سایر دانشگاه‌ها، رشته‌های تحصیلی و دوره‌های تحصیلی (کاردانی و کارشناسی) انجام شود تا قدرت تعمیم یافته‌ها افزایش یابد. در راستای یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود با برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی، دانشجویان را با مهارت‌های سواد اطلاعاتی و مهارت‌های خودکارآمدی و حل مسئله آشنا نموده و در این زمینه توانمند سازند.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش می‌توان بیان نمود که آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی با افزایش هوش اجتماعی و خودکارآمدی می‌تواند باعث بهبود عملکرد دانشجویان در حل مسئله شود. خودکارآمدی بالا می‌تواند در میل به موفقیت و احساس ارزشمندی و خودباوری نقش تعیین‌کننده داشته باشد. در کل وجود متغیرهایی مثل احساس توانمندی در مهارت‌های سواد اطلاعاتی می‌تواند تحت تأثیر هوش اجتماعی فرد بر مشارکت افراد در ارتباطات فردی و اجتماعی و کیفیت آن اثرگذار باشد. برای افزایش خودکارآمدی دانشجویان در جهان متحول امروز آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی ابزاری سودمند برای درک نیاز و چگونگی جستجو، یافتن، به‌کارگیری کارآمد و ارزیابی اطلاعات در ارتقای سطح دانش در دوره‌های مختلف تحصیلی و نیز برای روزآمدی دائمی است؛ بنابراین، یک برنامه آموزشی مؤثر سواد اطلاعاتی، برای دانشجویان در همه سطوح، برای رشته‌های مختلف

دانشگاه مورد نیاز است. برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های حضوری و مجازی مرتبط با مهارت‌های سواد اطلاعاتی در شروع ترم در تمام دوره‌های تحصیلی به‌ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی در زمان انتخاب موضوع پایان‌نامه و نیز به فراخور نیاز در طول دوره پیشبرد پایان‌نامه و استفاده از توانمندی‌ها و فعالیت‌های کتابخانه در برنامه‌ریزی و توسعه این برنامه‌ها می‌تواند اثربخشی بیشتری داشته باشد.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

سپاسگزاری

بدین وسیله از تمامی دانشجویانی که با دقت، صبر و حوصله فراوان در انجام پژوهش همکاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌شود.

ORCID

Marzieh Yari Zanganeh <https://orcid.org/0000-0003-0456-6899>

منابع

- اسماعیل زاده، پروانه و حسن زاده، محمد. (۱۳۹۶). تأثیر سواد اطلاعاتی کاربران بر صحت اطلاعات منتشره در شبکه‌های اجتماعی مجازی. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۸(۲)، ۱۶۱-۱۷۹.
- بابایی پرشه، افسانه و مصدقی نیک، فاطمه. (۱۴۰۱). رابطه سواد اطلاعاتی و مهارت‌های ارتباطی معلمان با خودکارآمدی تحصیلی با نقش تعدیل‌گر باورهای هوشی دانش‌آموزان. *فصلنامه مدیریت و چشم‌انداز آموزش*، ۴(۲)، ۱-۲۰. DOI: 10.22034/jmep.2022.316796.1084
- تقوایی یزدی، مریم و حسینی طبقدهی، لیلا. (۱۴۰۱). نقش میانجی خودکارآمدی خلاق در رابطه بین هوش اجتماعی و خودنظم‌جویی شناختی هیجان دانش‌آموزان. *پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*، ۱۲(۴۵)، ۲۷-۴۴.
- حیبی، حمدالله و خدایاری شوطی، سعید. (۱۳۹۴). ارتباط سواد اطلاعاتی و دسترسی به امکانات بانگارش به یادگیری الکترونیکی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارومیه. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۵(۱)، ۸-۱.

اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی در ...؛ یاری زنگنه | ۱۹۹

حسینی، سیدمجید. (۱۳۸۶). مهارت‌های اجتماعی. فصلنامه علمی آموزشی آرامش، (۲۳، ۲۲)، ۴۸-۵۷. حقی، کاملیا. (۱۳۹۳). سواد اطلاعاتی و رابطه آن با خودکارآمدی در دانشجویان دانشگاه پیام نور شهر اصفهان [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان تهران، تهران].

راستگو، اعظم، نادری، عزت‌الله، شریعتمداری، علی و سیف نراقی، مریم. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر آموزش سواد اطلاعاتی اینترنت بر رشد مهارت‌های حل مسئله دانشجویان. دو ماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱ (۴)، ۱-۲۲.

روحانی، یاسر. (۱۳۹۳). بررسی سطح سواد اطلاعاتی کتابداران و تأثیر آن بر آموزش و ارتقاء متقاضیان؛ مورد مطالعه کتابخانه‌های عمومی شهر زنجان [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شاهد، تهران].
علیزاده، مجید. (۱۳۹۲). سنجش سواد اطلاعاتی کاربران و سطح آموزش سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های وابسته به کتابخانه‌های عمومی کشور در استان البرز [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران، تهران].

قادری، پریسا. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش هوش اجتماعی بر خودکارآمدی اجتماعی، اضطراب ناشی از کرونا و کمال‌گرایی دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه اول. فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۵ (۱۳)، ۲۴۳-۲۵۲.

قشمی، محمدمین و نصیری، فخرالسادات. (۱۴۰۰). بررسی نقش میانجی سواد اطلاعاتی در رابطه بین مهارت‌های ارتباطی و خودکارآمدی کارآفرینانه. فناوری آموزش، ۱۵ (۴)، ۶۷۳-۶۸۲.
DOI: 10.22061/tej.2021.5407.2219

مظفری رمجاهی، حفصه. (۱۳۹۲). ارزیابی میزان سواد اطلاعاتی و رابطه آن با خود راهبردی در یادگیری دانشجویان مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه آزاد قشم. پژوهش‌های علوم انسانی، ۵ (۵)، ۱۱۳-۱۳۰.

مقصودی، معصومه و اسماعیلی شاد، بهرننگ. (۱۳۹۶). مطالعه تأثیر فناوری‌های آموزشی بر رابطه بین سواد اطلاعاتی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان. علوم و فنون مدیریت اطلاعات، ۳ (۲)، ۹۱-۱۱۱.
DOI: 10.22091/stim.2017.2032.1136

هوشنگ نژاد، محمود، عجم، علی‌اکبر، اعراب شیبانی، خدیجه و آذر همایون، نسرین. (۱۳۹۷). بررسی نقش مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در پذیرش یادگیری الکترونیک دانشجویان دانشکده فنی و مهندسی. فصلنامه مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی، ۵ (۴)، ۲۷-۳۹.
DOI: 10.30473/mrs.2020.44405.1371

یزدانی، فریدون. (۱۳۹۱). طراحی ابزاری برای سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه پیام نور استان همدان. فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، ۲ (۴)، ۲۹-۵۲.

References

- Adalier, A., & Serin, O. (2012). Teacher candidates' information literacy self-efficacy. *Online Journal of Science and Technology*, 2(2), 71–78.
- Aharony, N., & Gazit, T. (2018). Students' information literacy self-efficacy: An exploratory study. *Journal of Librarianship and Information Science*, 1-13. Available at: <https://doi.org/10.1177/0961000618790312>.
- American Association of School Librarians and Association for Educational Communications and Technology. (1998). *Information Literacy Standards for Student Learning*, American Library Association, Chicago, IL.
- American Library Association. (2000). *Information Literacy: a Position Paper on Information Problem Solving*, ALA, available at: www.ala.org/aasl/positions/ps_infolit.html
- Andretta, S. (2005). *Information literacy: A practitioner's guide*. Oxford: Chandos Publishing.
- Association of College and Research Libraries. (2000). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education: Standards, Performance Indicators, and Outcomes*, ACRL, available at: www.ala.org/acrl/ilstandardlo.html
- Ata, F., & Baran, B. (2011). Investigation of undergraduate students' information literacy self-efficacy according to foreign language level, gender, computer ownership and the internet connection duration. In: Paper presented at the *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*. Elazığ: Firat University, 22–24.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: a Social Cognitive Theory*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bandura, A., Pastorelli, C., Barbaranelli, C., & Caprara, G. V. (1999). Self-efficacy pathways to childhood depression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(2), 258–269. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.2.258>
- Becker, B. W. (2018). Information literacy in the digital age: Myths and principles of digital literacy. *School of Information Student Research Journal*, 7(2), 2-9.
- Bury, S. (2016). Learning from faculty voices on information literacy: Opportunities and challenges for undergraduate information literacy education. *Reference Services Review*.
- Carr, S.E., & Johnson, P.H. (2013). Does self-reflection and insight correlate with academic performance in medical students?. *BMC Medical Education*, 13(1), 113–119.
- Cassidy, S., & Eachus, P. (1998). Developing the computer self-efficacy (CSE) scale: investigating the relationship between CSE, gender and experience with computers. *Computer Self-Efficacy Site*, available at: www.chssc.salford.ac.uk/healthSci/selfeff/selfeff.htm

- Chaiyaset, P. (2019). The Association between Digital Literacy and Social Intelligence. *International Journal of English, Literature and Social Science (IJELS)*, 4(4), 1069-1072. DOI: [10.22161/ijels.4423](https://doi.org/10.22161/ijels.4423)
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: the theory of multiple, intel ligences*. New York: Basic Books; 86-91.
- Kavulya, J. M. (2003). Challenges facing information literacy efforts in Kenya: A case study of selected university libraries in Kenya. *Library Management*, 24(4/5):216-222.
- Keshavarz, H., Esmaeili Givi, M., & Vafaeian, A. (2016). Students' sense of self-efficacy in searching information from the Web: A PLS approach. *Webology*, 13(2), 16- 31.
- Kear, M. (2000). *Concept Analysis of Self-ef fācā*. Graduate Research in Nursing, available at: <http://graduateresearch.com/Kear.htm>
- Kiliç-Çakmak, K. (2010). Learning strategies and motivational factors predicting information literacy self-efficacy of e-learners. *Australasian Journal of Educational Technology*, 26(2), 192-208.
- Kurbanoglu, S.S. , Akkoyunlu, B., & Umay, A. (2006). Developing the information literacy self-efficacy scale. *Journal of Documentation*, 62(6), 730-743.
- Petermanec, Z., & Šebjan, V., (2006). Not knowing that they do not know: Self-assessment accuracy of third year medical students. *Medical Education*, 40(2), 173-179.
- Lenox, M. F. & Walker, M.L. (1993). Information literacy in the educational process. *The Educational Forum*, 57(3), 312-324.
- Liu, Q. (2023). Information literacy and recent graduates: Motivation, self-efficacy, and perception of credit-based information literacy courses. *The Journal of Academic Librarianship*, 49(3), 102682. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2023.102682>.
- Mann, L. (2018). Making a place for makerspaces in information literacy. *Reference & User Services Quarterly*, 58(2), 82-86.
- Mayer, R. E. (2011). *Intelligence and achievement*. In R.J. Sternberg & S.B. Kaufman (Eds.), *The Cambridge handbook of intelligence* (pp. 738--747). New York, NJ: Cambridge University Press.
- Muris, P. (2001). A brief questionnaire for measuring self-efficacy in youth. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23(3), 145-149. <https://doi.org/10.1023/A:1010961119608>
- Michalak, R., Rysavy, M. D., & Wessel, A. (2017). Students' perceptions of their information literacy skills: The confidence gap between male and female international graduate students. *The Journal of Academic Librarianship*, 43(2), 100-104.
- Pajares, F. (2002). *Overview of Social Cognitive Theory and of Self-ef cficā*. available at: www.emory.edu/EDUCATION/MFP/eff.html
- OSSAI, O. (2022). Information Literacy Self-Efficacy and Academic Resilience among final year Pre-Service School Librarians: Implications for Library Mentorship *Library Philosophy and Practice* (e-journal). <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/7175>

- Oyighan, D. (2018), Self-Efficacy and Attitude towards Information Literacy Skills: A Study on Library and Information Science Students, *Amity. Journal of Training and Development*, 3 (1), 1-11.
- Naveed, M. A., & Ain, R. (2017). Political Ignorance and Voting Participation of Rural Dwellers in Pakistan. *Journal of Politics and International Studies*, 3(2), 19–33.
- Petermanec, Z., & Šebjan, U. (2017), Evaluation components of information literacy in undergraduate students in Slovenia: An experimental study. *Library & Information Science Research*, 39(1), 69-75.
- Ross, M., Perkins, H., & Bodey, K. (2016). Academic motivation and information literacy self- efficacy: The importance of a simple desire to know. *Library & Information Science Research*, 38(1), 2–9.
- Shalom-Aseraf, E. (2013). *The relationship between a sense of self-empowerment and personality traits and the functioning of the school counselor: A case study*. Unpublished Master's Thesis, Bar-Ilan University.
- Silvera, D. H., Martinussen, M., & Dahl, T. I. (2001). The Tromsø Social Intelligence Scale, a self-report measure of social intelligence. *Scandinavian Journal of Psychology*, 42(4), 313–319. <https://doi.org/10.1111/1467-9450.00242>
- Singh, D., & Joshi, M. K. (2019). *Information literacy competency of Post graduate students at Haryana Agricultural University, Hisar*.
- Sherer, M., Maddux, J.E., Mercandante, B., Prentice-Dunn, S., Jacobs, B., & Rogers, R.W. (1982). The self-efficacy scale: Construction and validation. *Psychological Reports*, 51(2), 663–671. <https://doi.org/10.2466/pr0.1982.51.2.663>
- Sugiyarti, L., & Sudibyoy, Y. A. (2023). relationship between information literacy in the digital environment, self-efficacy, servant leadership, and managerial performance, strategic role of management accountants as moderated model. *International Journal of Economic, Business, Accounting, Agriculture Management and Sharia Administration (IJEBAAS)*, 3(2), 758–768. <https://doi.org/10.54443/ijebas.v3i2.664>
- Yousuf, S., & Ahmad, I. (2007). Emotional intelligence as predictor of managerial effectiveness. *Journal of Behavioural Sciences*, 17, 21-35.
- Zimmerman, B.J. (1995). Self-efficacy and educational development. *Self-Efficacy in Changing Societies*, 1, 202-231. Available at: <https://doi.org/10.1017/cbo9780511527692>.

References [In Persian]

- Alizadeh, M. (2012). *Measuring the information literacy of users and the level of information literacy training of librarians of libraries affiliated to the public libraries in Alborz province* [Master thesis, Tarbiat Moalem University of Tehran]. [In Persian]
- Esmailzade, P., & Hasanzadeh, M. (2019). The Impact of the Information Literacy of Users on the Accuracy of the Information Published in Social Networks. *Library and Information Science Research*, 8(2), 161-179. DOI: 10.22067/ Oi0.65715. [In Persian]

- Babaei Parsheh, A., & Mosadeghi Nik, F. (2022). The relationship between information literacy and communication skills of teachers with academic self-efficacy with the moderating role of students' intelligence beliefs. *Management and Educational Perspective*, 4(2), 1-20. DOI: 10.22034/jmep.2022.316796.1084. [In Persian]
- Ghaderi, P. (2022) The effectiveness of social intelligence training on social self-efficacy, anxiety caused by corona and perfectionism of male students of the first secondary level. *New Strategies Quarterly in Psychology and Educational Sciences*, 5(13), 243-252. [In Persian]
- Gheshmi, M. A., & Nasiri, F. (2021). Investigating the mediating role of information literacy in the relationship between students' Communication skills and Entrepreneurial self-efficacy. *Technology of Education Journal (TEJ)*, 15(4), 673-682. DOI: 10.22061/tej.2021.5407.2219. [In Persian]
- Habibi, H., & Khodayari Shouti, S. (2015). The Relationship between Information Literacy and Access to Facilities with Attitudes toward E-learning among students of Urmia University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, (15), 1-8. URL: <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-3558-fa.html> [In Persian]
- Hosseini, S.M. (2009). Social skills. *quarterly Scientific and Educational Peace*, (22,23), 57-48. [In Persian]
- Houshang Nezhad, M., Ajam, A., Aarab Sheybani, K., & Azarhomaun, N. (2019). Investigating the Role of the Components of Information Literacy in Acceptance of E-learning in Students of Technical & Engineering Faculty. *Quarterly Resources and Information Services Management*, 5(4), 27-39. DOI: 10.30473/mrs.2020.44405.1371. [In Persian]
- Haghi, K. (2014). *Information literacy and its relationship with self-efficacy in students of Payam Noor University, Isfahan city* [Master's thesis, Payam Noor University]. [In Persian]
- Maqsodi, M., & Esmaeili Shad, B. (2017). The effect of educational technology on the relationship between students literacy and self-education students. *Sciences and Techniques of Information Management*, 3(2), 91-111. DOI: 10.22091/stim.2017.2032.1136. [In Persian]
- Mozaffari Ramchahi, H. (2013). Evaluation of the level of information literacy and its relationship with self-strategy in the learning of management and educational planning students of Qeshm Azad University. *Humanities research*, 31(5), 13-18. [In Persian]
- Rastgoo, A., Naderi, E., Shariatmadari, A., & Seifnaraghi, M. (2011). The impact of internet information literacy training on university student's problem solving skills. *Journal of new approach in educational administration*, 1(4), 1-22. sid. <https://sid.ir/paper/168889>. [In Persian]
- Rouhani, Y. (2014). *Examining the level of information literacy of librarians and its effect on the training and promotion of applicants; Study subject of public libraries of Zanjan city*. [Master's thesis, Department of Knowledge and Information Science, Shahed University] [In Persian]

Taghvae Yazdi, M., & Hosseini Tabaghdehi, L. (2022). The mediating role of creative self-efficacy in the relationship between social intelligence and students' cognitive emotion self-regulation. *Social Psychology Research, 12*(45), 27-44. DOI: 10.22034/spr.2022.306639.1686 [In Persian]

Yazdani, F. (2012). Designing an Instrument for Assessing the Students' Information Literacy at Payam-e-Noor University. *Information and Communication Technology in Educational Sciences, 2*(4), 29-52. [In Persian]

استناد به این مقاله: یاری زنگنه، مرضیه. (۱۴۰۳). اثربخشی آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی بر هوش اجتماعی و سطح خودکارآمدی در مهارت حل مسئله. فصلنامه بازیابی دانش و نظام‌های معنایی، ۱۱ (۳۹)، ۱۷۹-۲۰۴. DOI: 10.22054/jks.2023.72091.1561

Journal of Knowledge Retrieval and Semantic Systems is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی